

TARİH-LENK

Aslıhan Dinçer*

Y. Hakan Erdem (2008), *Tarih-Lenk*. Kusursuz Yazılar, Kâğıttan Metinler, İstanbul: Doğan Kitap, ISBN: 978-605-111-062-2, 360 s.

Bizde genel olarak her alanda, özel olarak sosyal bilimlerde eleştirinin bir kuram olarak gelişmediği görülmektedir. Daha doğrusu bir kişi veya eser üzerine yapılan eleştirilerin örnekleri bulunmasına rağmen *Eleştiri nedir, nasıl yapılmalıdır? Bu konuda hangi ölçüler esas alınmalıdır? Metni esas alan bir eleştirinin sınırları nerede başlayıp nerede biter? Sadece olgulardan hareketle bir eserin yanında veya karşısında nasıl durulabilir? Dünyada bununla ilgili ne tür anlayışlar bulunmaktadır?* gibi sorulara cevap veren sistemli düşünce biçimlerine çok rastlanmamaktadır. Bulunanlar da daha çok tercüme niteliği göstermektedir. Bu konuda Berna Moran'ın ilk baskısı 1972'de yapılan *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*¹ adlı çalışması; Tahsin Yücel tarafın-

dan Türkçeye çevrilen *Eleştiri Kuramları*²; Mehmet Rifat'ın hazırladığı *Eleştirel Bakış Açuları*³ gibi kitaplar ile Türk Dili'nin⁴, Dil Derneği'nin⁵ ve Hece Dergisi'nin⁶ *Eleştiri Özel Sayıları* aklı ilk gelen geniş kaynaklar arasındadır.

Eleştiri eksikliğini yarattığı tek problem, metin kusurlarının diğer baskılarda da devam etmesi değildir. Yazılanların okunmadığı veya okunup da eleştiril(e)mediği ortamlarda bilimsel etiğin sınırları da kişiden kişiye değişiklik göstermektedir. Aslında hiçbir metnin kendinden öncekilerden bağımsız olamayacağı herkesçe malumdur. Çünkü doğrudan veya dolaylı olarak bir metinle başka metinler arasında birtakım ilişkiler kurulması olağandır. Burada önemli olan; metinler arasılığın bittiği, intihalin başladığı noktayı birbirinden ayırabilmektir. Aksi takdirde, ölümden sonra bile "müntehil" damgası ile mühürlenme ihtimali bulunmaktadır. Üstelik kişiyi sadece hicve değil, bir çeşit mizaha da konu olma tehlikesi hep beklemektedir.

Türkoloji merkezli düşünüldüğünde bu konuda Orhan Şaik Gökyay'ın *Destursuz Bağa Girenler*⁷'i; Şinasi Tekin'in *İştikakçının Köşesi*⁸; Osman Fikri Sertkaya'nın *Türk Dili*'nde yayımlanan "Mega Profesöre Cevap"⁹ başlıklı iki yazısı ile Talat Tekin'in aynı dergide bunlara cevaben yazdığı "Süper Doçente Yanıt"¹⁰ başlıklı iki makalesi; yine Osman Fikri Sertkaya'nın, Talat Tekin'in çalışmalarını konu alan "Bir İntihal

² J. C. Carloni; Jean C. Filloux (2004), *Eleştiri Kuramları* (çev. Tahsin Yücel), İstanbul: Multilingual Yayınları.

³ Mehmet Rifat (2004), *Eleştirel Bakış Açuları*, İstanbul: Dünya Kitapları.

⁴ Türk Dili Dergisi (1963), *Eleştiri Özel Sayısı I*; (1971), *Eleştiri Özel Sayısı II*, TDK Yayınları.

⁵ Dil Derneği (1991), *Eleştiri Özel Sayısı*, Kasım-Aralık.

⁶ Hece (2003), *Eleştiri Özel Sayısı*, Y. 7, S. 77/78/79.

⁷ Orhan Şaik Gökyay (1982) *Destursuz Bağa Girenler*, İstanbul: Dergâh Yayınları.

⁸ Şinasi Tekin (2001), *İştikakçının Köşesi. Türk Dilinde Kelimelerin ve Eklerin Hayatı Üzerine Denemeler*, İstanbul: Simurg Yayınları.

⁹ Osman Fikri Sertkaya (1993), "Mega Profesöre Cevap I", *Türk Dili*, S. 497, s. 313-326; "Mega Profesöre Cevap II", *Türk Dili*, S. 498, s. 393-405.

¹⁰ Talat Tekin (1993), "Süper Doçente Yanıt I", *Türk Dili*, S. 501, s. 373-381; "Süper Doçente Yanıt II", *Türk Dili*, S. 501, s. 381-387.

* Arş. Gör., Kınkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. aslihandincer@gmail.com

¹ Berna Moran (1972), *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Daha Var... Söyle Canım Ne Dersin?"¹¹ başlıklı yazı dizisi, hicvi ironiyle birleştiren çalışmalarındadır. Benzer üslup özelliği gösteren en son çalışmalardan biri de Doğan Kitap yayınları arasında çıkan *Tarih-Lenk* adlı eleştiriler kitabıdır.

Kullanılan dilin kendine has özelliği, daha kapaktan itibaren dikkati çekmektedir. Kitabın adı, yazarının da bazı konuşmalarında¹² ifade ettiği gibi *Timurlenk'* ten mühlhemdir. Çünkü "Aksak Timur" olarak bilinen bu hükümdarın en çarpıcı özelliklerinden biri, zalimliğidir. Hakan Erdem de bu noktaya gönderme yaparak aksak ve zalim bir tarihi anlatmayı amaçlamaktadır.

Daha çok *Osmanlı'da Köleliğin Sonu* adlı akademik çalışması ve *Kitab-ı Duvdvani, Unomastica Alla Turca, Zaman Çöktü* romanlarıyla tanınan Y. Hakan Erdem Sabancı Üniversitesi, Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesinde öğretim üyesidir. *Tarih-Lenk*, yazarın yayımlanan en son kitabıdır. Çalışmasının çıkış noktasını "...eleştiri ortamından uzak bir şekilde tarih metinleri üretilirse ortaya çıkabilecek sonuçları irdelemek." (s. 19) şeklinde özetleyen yazar, böyle bir hedefle yola çıktığında Türkiye'de gerek akademik, gerekse popüler tarih yayınlarının çok fazla malzeme içerdiğini belirtmektedir.

Kitap, "Teşekkür" ve "Giriş" bölümlerinden sonra tematik olarak düzenlenmiş yedi ana bölümden ve her bölümün altında yer alan ara başlıklar ile "Son?" ve "Kaynakça"dan meydana gelmektedir.

"Sadeleştirme incileri ve incelikleri" başlığını taşıyan I. bölümde, Osmanlıca bir metnin günümüz Türkçesine çevrilirken nasıl bozulduğu, basitleştirildiği, kısaltıldığı veya çoğaltıldığı, anlamının nasıl değiştirildiği; özel adlar, unvanlar, lakaplar, rütbeler, mevkiler için doğru karşılıklar bulmanın ne kadar zor olduğu söylenmektedir. Ayrıca yapılan çevirilerin kimi zaman bütün tarih-

seliği nasıl silip götürdüğünden de şikâyet edilmektedir. Çünkü bazı durumlarda bir metnin dilinden hareketle onun ne zaman yazıldığı hakkında bir kanaate varmak mümkünken dili değiştirilen bir metinde bunun yapılamayacağı vurgulanmaktadır.

Hakan Erdem'in burada incelemeye aldığı dört eser vardır. Bunlardan ilki Ahmet Refik'in Güven Akçağ tarafından çevrilen *Osmanlı Devrinde Hoca Nüfuzu*; ikincisi, Mehmed Arif Bey'in Nihat Yazar tarafından sadeleştirilen *Başımıza Gelenler*'i; üçüncüsü Ahmet Cevdet Paşa'nın Dündar Günday tarafından sadeleştirilen *Tarih-i Cevdet*'inin 6. cildi; dördüncüsü ise Hıfzı Veldet Veli-dedeoğlu'nun hazırladığı *Söylev*'dir. Erdem, karşılaştırmalar yapmış ve bu bölümde tespit ettiği problemlerin pek çoğunu söz konusu metinlerin asıllarından hareketle ortaya koymuştur.

"Çevriyazı hoşlukları" başlığını taşıyan II. bölüm, bu yöntemle üretilen metinlerin sorunlarını konu almaktadır. Yazara göre bu sorunları, çevriyazı yapanın asıl metindeki kelimeleri hiç okuyamaması, yanlış veya eksik okuması, alternatif okuyuşlar içinde doğru olmayana, mesela *güç* yerine *göç* gibi bağlama uymayana seçmesi; noktalama işaretleri ile anlamı bozması; doğru yapılmış olsa da çevriyazılı metni anlamaması şeklinde sınıflandırmak mümkündür.

Erdem'in bu bölümdeki ilk eleştirisi "Yusuf bin Abdullah (Efdal Sevinçli), *Bizans Söylenceleriyle Osmanlı Tarihi. Târih-i âl-i Osmân*, Dokuz Eylül Yay., İzmir, 1997" künyeli eserle ilgilidir. Efdal Sevinçli, asıl metni karşı sayfaya verdiği için Erdem, burada karşılaştırma imkânı bulmuş ve okuma, anlama yanlışlarını tespit edebilmiştir. İkinci eleştirinin künyesi, "Hayrullah Efendi (Belkıs Altuniş Gürsoy), *Avrupa Seyahatnamesi*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 2002"dir. Burada *Mısır*'ın, eski *Musul* veya *Kızilelma*'nın *Kızıl Almé* okunması gibi özellikle anlamı bozacak nitelikteki örneklerle dikkat çekildiği görülmektedir. Bu başlıktaki son eleştiriler ise "Abdurrahman Güzel, *Abdal Mûsâ Velâyetnâmesi*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1999" hakkındadır.

¹¹ Osman Fikri Sertkaya (1996), "Bir İntihal Daha Var... Söyle Canım Ne Dersin? I", *Türk Dili*, S. 533, s. 1171-1176; "Bir İntihal Daha Var... Söyle Canım Ne Dersin? II", *Türk Dili*, S. 534, s. 1275-1278; "Bir İntihal Daha Var... Söyle Canım Ne Dersin? III", *Türk Dili*, S. 535, s. 20-23.

¹²Bkz. Buket Aşçı, "Soner Yalçın Cahil, İlber Ortaylı Aklında Kalanla Konuşuyor", *Vatan Gazetesi*, 14.12.2008.

III. bölüm, "**Hatalar, yanlışlar, bilgisizlik, bariz cehalet ve bilgiçlik**" başlığıyla verilmiştir. Erdem'in burada özellikle dikkat çekmek istediği husus, bilgi yanlışlarıyla dolu kitapların nasıl olup da yüz binler satabildiğidir. Ona göre bu tür yayınlar, yazılı ve görsel basının gayretleriyle birer marka hâline getirilmektedir. Burada mercek altına alınan ilk eser, Ahmed Akgündüz ile Said Öztürk'ün birlikte hazırlamış oldukları ve 240.000 adet satıldığı iddia edilen *Bilinmeyen Osmanlı* adlı soru-cevap tarzında düzenlenmiş kitaptır. Konferanslarda dinleyicilerin yazılı olarak sundukları sorulardan meydana geldiği ifade edilen bu çalışmada sadece verilen bilgiler değil, soruların kendisi de Erdem tarafından sorgulanmaktadır.

Bu bölümde incelenen ikinci yayın, Soner Yalçın'ın 2004'te basılan ve bir senede elliden fazla baskısı yapılmış olan *Efendi/Beyaz Türklerin Sırrı* adlı kitabı ile aynı eserin devamı olan *Beyaz Müslümanların Büyük Sırrı/Efendi 2'* dir. Erdem, söz konusu çalışmalarda onomastikten hareketle yapılan antisemitizm ile ilgili açıklamaları konu almamakta; seçtiği başlığa uygun hata tipleri üzerinde durmaktadır. Özellikle iki kitap boyunca Soner Yalçın'ın pek çok olguyu nasıl yanlış yorumladığına; sadece tarih alanında değil coğrafya, sosyoloji, dilbilim, etimoloji, antropoloji gibi pek çok disiplinin uzmanı gibi davranıp ne kadar sorunlu bilgiler verdiğine dikkati çekmektedir.

IV. bölüm, "**Referans verme ve referanssız metinlerin sorunları**" olarak adlandırılmıştır. Erdem'in burada altını çizmek istediği husus, başlıktan da anlaşılacağı üzere referans vermenin önemidir. Bunu vurgulamak için dünyanın iyi üniversitelerinde bulunan *writing center*, yani yazma becerileri merkezlerini işaret etmektedir. Çünkü bu merkezlerde akademik bir yazının nasıl yazılacağı, kaynakların nasıl gösterileceği, izlenecek yöntemin ne olacağı, alıntılama yapılırken ne zaman tırnak kullanılacağı, neye referans verilir neye verilmeyeceğinin öğretilmesi, konuya verilen önemi göstermektedir. Burada ayrıca referans vermenin de vermemenin de birtakım okumalara açık olduğuna değinen yazar, bu

başlık altındaki sorunları şöyle özetlemektedir: *yanlış alıntılama, aktarma, özetleme; yanlış, eksik veya yetersiz referans verme, hiç referans vermeme.*

Bu bölümün ilk dikkati, Türkkaya Ataöv'ün editörlüğünde ve yine Türkkaya Ataöv, İlber Ortaylı, Stanford Shaw'ın danışmanlığında hazırlanan *Osmanlı'nın Son Döneminde Ermeniler* adlı kitap üzerinedir. Daha doğrusu, makalelerden oluşan kitapta tek bir dipnot kullanılarak yazılan ve Erdem tarafından *altın dipnot* olarak nitelenen bir makale üzerinedir. Söz konusu makale, Yılmaz Öztuna'nın "Ermeni Sorununun Oluşturduğu Siyasal Ortam" başlıklı yazısıdır. Bilimsel bir yayın kabul ettiği için bu yazıyla ilgilendiğini ifade eden Erdem, yazıda pek çok sayısal ve istatistiksel verinin bulunduğunu, ancak bunların bile referanssız verildiğini, hâlbuki en kuvvetli bir hafızanın bile burada referansa ihtiyaç duyacağını söyleyerek sorunun bir türünü ortaya koymaktadır.

İncelenen başlıkta ikinci olarak İlber Ortaylı'nın popüler yayınları üzerinde durulmaktadır. Erdem, popüler yayınlarda referans aranmadığını; ancak özellikle yer, kişi, kavim, sülale adları, tarihler, deyimler veya terimleri akılda tutmanın da kolay bir iş olmadığını, dolayısıyla Ortaylı'nın bu noktalarda zaman zaman hafızasına yenildiğini örneklendirmektedir. Bunun dışında, Ortaylı'nın konuşmalarının çözümlenmesiyle oluşan kitaplarında, çözümleyenlerden kaynaklanan birtakım hatalar bulunduğu da dikkat çekilmektedir. Erdem, incelemesinin devamında ise Ortaylı'nın yalnız popüler yayınlarının değil, bilimsel çalışmalarının da eleştirilecek çok tarafı olduğunu söylemekte ve hatta bilimsel yayınlarında bulunup popüler metinlerinde düzeltilen bazı hatalarından da bahsetmektedir. Mesela, bir Memluk zaferi olan Ayn Câlût Meydan Savaşı'nın Ortaylı tarafından Moğol zaferi olarak yansıtıldığını, ancak bunun *Tarihimiz ve Biz* adlı popüler yayında düzeltildiğini ifade etmektedir.

Kitabın V. bölümü, "**Aynı yazarlar, değişik metinler: Muhtelif edisyonlar**" başlığını taşımaktadır. Burada bir kitabın değişik baskıları arasındaki farklar, yani

yazar tarafından eserin sonraki baskılarında yapılan değişiklikler ele alınmaktadır. Erdem, bu durumun çok meşru olduğunu, geçmişte de örneklerinin bulunduğunu, eserini altı kez telif eden Osmanlı tarihçisi Hasanbeyzade ile Cevdet Paşa'dan hareketle örneklendirmektedir. Ancak burada daha çok *Ne olmuştur da yazar yeni edisyonda metnini değiştirmiştir? Yeni verilere ulaşmış ve metnini güncellemek veya genişletmek ihtiyacı mı hissetmiştir? Eski edisyondaki yanlışları mı düzeltilmiştir? Yoksa tam tersine önceki edisyondaki bazı malzemeyi mi çıkarmıştır? Bu budama işlemi bir sansür veya otosansürden mi kaynaklanıyor?* gibi sorulara cevap aranmaktadır.

Bu bölümde incelenen ilk eser, Halide Edib Adivar'ın *Türkün Ateşle İmtihanı*'dır. Bu metin, aslında yazarın 1928'de İngilizce olarak yazdığı eserinin, 1962'de Türkçeye tercüme edilmiş biçimidir. Halide Edib, eserinin tercüme olmadığını iddia etse de bu konu başka araştırmacılar tarafından tartışılmış ve İngilizce metinde Cumhuriyetin kuruluşuna ilişkin Kemalist mitlerin sorgulandığı, Türkçeye uyarlanmış biçimde ise aksi görüşlerin bulunduğu söylenmiştir. Burada önemli olan bir başka durum ise Halide Edib'in söz konusu tercümeyle tek başına değil, Vedat Günyol'la birlikte yapması, ama kitabın Türkçe baskısında bundan bahsedilmiyor olmasıdır.

Üzerinde durulan ikinci çalışma, Ahmet Akgündüz'ün pek çok baskısı bulunan *İslam Hukukunda Kölelik-Cariyelik Müessesesi ve Osmanlı'da Harem* adlı kitabıdır. Kitabın bütün baskılarını toplu olarak değerlendirdiğini ifade eden Erdem, burada özellikle yazarın önemli kaynakları görmediği, doğru referans vermediği ve yazdıklarının pek çok yanlış içerdiğinden söz etmektedir.

"Söyle canım ne dersin? Bir intihal daha var..." başlıklı VI. bölüm *bilimsel hırsızlık, ilmi sirkat, aşırma, araklama, kesme-yapıştırma* veya *intihal* olarak tanımlanan olguyu konu almaktadır. Erdem, burada tespit ettiği *intihal* tiplerini dokuz madde hâlinde sıralamakta ve her tespitine bir ad vermektedir. Buna göre başkasının yazdıklarını istinsah eder gibi aynen almaya *kürekle çalma*; cümle cümle aldığı hâlde tırnak kul-

lanmayıp durumu tek bir dipnotla geçiştirmeye *Arsen Lüpen*; başkasının metnini ufak tefek kelime değişiklikleriyle kullanıp hiç referans göstermemeye *Sülün Osman* veya *söğüş*; birden fazla kaynaktan aldıklarını tırnak içine koymadan ve referanslandırmadan verip son cümlede en son kullandığı kaynağı göstermeye *bir koy üç al*; "filandan aktaran" demek yerine görmediği kaynağı görmüş gibi yapmaya *perdeleme*; bir veriyi ilk defa kendisi ulaşmış gibi yansıtmaya *ilk günah*; başkasının metninde cümlelerin, paragrafların yerini değiştirerek kendi cümlelerini aralara serpiştirmeye, ancak kaynak gösterme-meye *Ying Yang*; metnin başkasına hazırlanmasına *ihale*; olmayan bir metni zihninde canlandırıp tırnak içinde vermeye *Thucydides* yöntemi demektir.

Bu bölümde ilk olarak Salâhi R. Sonyel'in *Minorities and the Destruction of the Ottoman Empire* adlı çalışması ile Benjamin Braude ve Bernard Lewis'in editörlüğünde çıkan *Christians and Jews in the Ottoman Empire* adlı çok yazarlı kitap karşılaştırılmakta ve Sonyel'in yaptığı intihal türlerinden bahsedilmektedir. İkinci olarak *The Cambridge History of India* adlı çok yazarlı kitapla Y. Hikmet Bayur'un tek başına yazdığı üç ciltlik *Hindistan Tarihi* ele alınmakta ve burada da Bayur'un söz konusu eserden yaptığı referanssız alıntılamalara işaret edilmektedir. Üçüncü olarak Cengiz Orhonlu'nun 1987'de basılan *Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretleri İskân Teşebbüsü* (1691-1696) adlı çalışması ile Yusuf Halaçoğlu'nun 1988'de basılan VIII. *Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi* adlı kitabı ele alınmakta ve Halaçoğlu'nun metni tartışılmaktadır. Dördüncü olarak İlber Ortaylı'nın aynı zamanda doktora tezi olan *Tanzimattan Sonra Mahalli İdareler*'i ile Musa Çadircı'nın *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapıları* üzerinde durulmakta ve Çadircı'daki problemlere dikkat çekilmektedir. Son olarak Ahmet Akgündüz'ün ilk kez 1995'te basılan *İslâm Hukukunda Kölelik-Cariyelik Müessesesi ve Osmanlı'da Harem* adlı kitabı ile Hasan Tahsin Fendoğlu'nun 1996'da basılan *İslâm ve Osmanlı Hukukunda Kölelik Cariyelik. Kamu Hukuku*

Açısından Mukayeseli Bir İnceleme adlı kitabı karşılaştırılmaktadır. Burada ise akademik ve bilimsel standartlardan sapanın, kitabı daha sonra yayımlanan Fendoğlu değil, Akgündüz olduğu vurgulanmaktadır.

"Uydurma metinler" başlığı verilen VII. bölümde, özellikle anılar ve oto biyografilerde görülen uydurma metinlere işaret edilmektedir. Buradaki ilk inceleme, İsmet Bozdağ tarafından ilk kez 1946'da Bursa'da yayımlanan *İkinci Abdülhamid'in Hatıra Defteri ve Mithat Paşa'nın Taiif Zindanından Gönderdiği 8 Mektup* ve sonra 1975'te İstanbul'da yayımlanan *Abdülhamid'in Hatıra Defteri (Belgeler ve Resimlerle)* adlı kitaplar hakkındadır. Erdem, burada özellikle ikinci Bozdağ yayınının sahte olduğu hakkında çok yazılıp çizildiğini; hatta metnin arkasına konulan 11 sayfalık Osmanlıca metnin de Yavuz Senemoğlu tarafından sonradan kaleme alındığını anlatmaktadır.

İkinci eleştiri 2002 yılında yine İsmet Bozdağ'ın yayına hazırladığı *Osmanlı Hanedanı Saray Notları (1808-1908)* adlı kitap üzerinedir. Yazar tarafından kurgusal olduğuna dair bir açıklama yapılmayınca kitabın gerçekliği hakkında ciddi sorgulamalar başlamış ve bunun üzerine yazar, 2003 yılında *Hanzade. Sürgünde Bir Şehzadenin Günlüğü* adlı yeni bir kitap yayımlamıştır. Ancak bu defa kitabın yazarı Mehmet Ferit Ulusoy olarak gösterilmiştir. Hakan Erdem bu yayınların gerçekliğini tartışırken aynı zamanda Ulusoy'un da gerçek bir karakter olup olmadığını sorgulamaktadır.

"Son?" bölümüyle kitabının sonuna gelen Erdem, başlıkta kullandığı soru işaretiyle önce okuru düşündürmekte ve hemen içerde "son yok" sözleriyle teknik olarak bitmeyen bir metin yazdığının altını çizmektedir. Nitekim bu bölümde bile iki noktaya dikkatleri çekmektedir. Bunlardan biri, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının 30 Mayıs 2008'de Anayasa Mahkemesi başkanlığına sunduğu esas hakkındaki görüşleridir. Bir tarihçi olarak bu metinle ilgilendiğini belirten Erdem, buradaki muhtelif tarih göndermelerinden ikisi üzerinde durmaktadır. Diğer dikkati ise adeta bir şehir efsanesi gibi dilden dile yayılan Edebalı'nın vasiyeti meselesiyle ilgilidir. Yazar, gerçekte böyle

bir nasihatın bulunmadığını; Tarık Buğra'nın, *Osmancık* romanında bunu Edebalı karakterine söylediğini ve aslında bunun Beşir Ayvazoğlu tarafından yazıldığını, ancak yine de hatanın devam ettirildiğini ifade etmektedir.

Tarih-Lenk, akademik yazı yazmanın zorluklarını hatırlatan, araştırmacıyı daima dikkatli olmaya davet eden ve aynı zamanda yöntem konusunda fikir veren bir kitap. Arşınla Halep yolunu ölçmeye çalıştığını söyleyen Y. Hakan Erdem'e eleştiri literatürüne sağladığı katkılardan dolayı teşekkür ederiz.

Kumanologiya: Opiti za Re-konstruktsiya Osman Karatay*

Valeri Stoyanov, *Kumanologiya: Opiti za Re-konstruktsiya* ("Kumanbilim: Yeniden-kurma Denemeleri), Ak. İzd. Prof. Marin Drinov, Sofiya, 2006.

20. yy'ın ilk yarısı bütün dünyada tarihçiliğin büyük adamlarının çağı idi. Savaş sonrasına da o büyükler damgasını vurdu. 1950'lerden itibaren gördüğümüz önemli

* Yrd. Doç. Dr. Osman Karatay, Ege Üniversitesi, TDAE, Bornova - İZMİR.